

NATIONAL UNIVERSITY OF IRELAND, GALWAY

SUMMER EXAMINATIONS, 2000

Beginners' Latin

LA101

Paper 2

EXAMINERS: Professor John Dillon
 Professor Colm Luibheid
 Professor John Madden

Time allowed: 3 hours

All questions to be answered

1. Translate

sic Tēleboae, ferōciter locūtī multaque nostrō exercituī minātī, Amphitruōnem exercitum dē agrō statim dēducere iussērunt. Amphitruō igitur hostīs ulcīscī uoluit et ē castrīs omnem exercitum celeriter prōdūxit. Tēleboae ex oppidō suās legiōnēs ēdūxērunt. nōs legiōnēs instrūximus nostrās; hostēs legiōnēs instrūxērunt suās. deinde imperātōrēs in medium exiērunt et extrā turbam ordinum collocūtī sunt. paulisper collocūtī, cōsensērunt: "uictī post proelium uictōribus urbem, ārās, focōs, sēque dēdent." haec fuit condiciō proelī. utrimque tubae cecinērunt, cōsonuit terra, clāmor ad caelum iit. Amphitruō Iouem precātus est et exercitum hortātus est. Iouem precātus exercitumque hortātus, in proelium sē fortiter tulit. cōpiae utrimque sē in proelium tulērunt.

dēnique, ut uoluimus, nostra manus superāuit, sed hostēs nōn fūgērunt. Amphitruō, hoc cōspicātus, equitēs sē in proelium audācter ferre iussit. in proelium sē tulērunt, cōpiāsque hostium audācter prōtrūērunt. tum hostēs sē in

fugam dedērunt. usque ad uesperum pugnāuimus. postrēmō nox uēnit et proelium dirēmit. sic hostīs nostrōs illō tempore fortiter uicimus. hanc tam illūstrem adeptus uictōriam, Amphitruō lēgātōs hostium in castra postrīdiē accēpit. lēgātī hostium, miserē ex urbe profectī, et nōs uehementer precātī, dēdidērunt sē, urbem, liberōs, omnia dīuīna hūmānaque in arbitrium Amphitruōnis.'

(Sosia has finished his practice speech)

haec sic meae dīcam dominae. nunc in aedīs ingressus, illud imperium Amphitruōnis exsequar. omnia Alcūmēnae locūtus, imperiumque exsecūtus, ad Amphitruōnem celeriter redībō.

2. Translate

Syrācūsīs lēx est dē sacerdotiō Iouis (nam id sacerdotium Syrācūsānī putant amplissimum esse). haec lēx Syrācūsānōs iubet trīs uirōs ex tribus generibus per suffrāgia creāre; tunc illōs trīs necesse est sortīrī. ita ūnus ex tribus sacerdotēs Iouis fit. Theomnāstus quīdam, amīcus Verris, istius imperiō et auctoritāte in tribus illīs renūntiātus est. necesse igitur erat illōs trīs sortīrī. Syrācūsānī, opīnātī Verrem sortem sollicitāre numquam ausūrum esse, ēuentum laetī exspectābant; spērābant enim Verrem rem nōn perfectūrum esse. quid fēcit Verrēs? prīmō iste uetuit sortīrī, et iussit Syrācūsānōs extrā sortem Theomnāstum renūntiāre. Syrācūsānī negābant id fierī posse; praetereā, fās negābant esse. iussit igitur iste Syrācūsānōs sibi lēgem dē sacerdotiō recitāre. lēgem ita recitārunť 'quot hominēs per suffrāgia renūntiāuimus, tot sortīs in hydriam conicimus. is sacerdotēs fit, cuius nōmen ex hydriā exit.' tum Verrēs 'quot hominēs renūntiāuistis?' Syrācūsānī respondēre 'trīs.' Verrēs 'oportetne igitur trīs sortīs inicere, ūnam ēducere?' Syrācūsānī 'ita oportet.' Verrēs igitur Syrācūsānōs iussit trīs sortīs, omnis nōmine Theomnāstī inscriptās, in hydriam conicere. stēbat clāmōr maximus; Syrācūsānī negāuēre fās esse. omnibus id scelestissimum uidēbātur. quid plūra dīcam? illō modō Verrēs amplissimum illud Iouis sacerdotium Theomnāstō dedit.

3. Translate

diffūgēre niuēs, redeunt iam grāmina campīs
 arboribusque comae;
 mūtāt terra uicēs, et dēcrēscēntia rīpās
 flūmina praetereunt;
 Grātia cum Nymphīs geminīsque sorōribus audet
 dūcere nūda chorōs.
 immortālia nē spērēs, monet annus et alnum
 quae rapit hōra diem:
 frīgora mītēscunt Zephyrīs, uēr prōterit aestās
 interitūra simul
 pōmifer Autumnus frūgēs effūderit, et mox
 brūma recurrit iners.
 damna tamen celerēs reparant caelestia lūnae:
 nōs ubi dēcidimus
 quō pater Aenēās, quō Tullus dīues et Ancus,
 puluis et umbra sumus.
 quis scit an adiciant hodiernae crāstina summae
 tempora dī superī?
 cūncta manūs auidās fugient hērēdis, amīcō
 quae dederīs animō.
 cum semel occiderīs et dē tē splendida Mīnōs
 fēcērit arbitria,
 nōn, Torquāte, genus, nōn tē fācundia, nōn tē
 restituet pictās;
 infērnis neque enim tenebrīs Dīāna pudīcum
 liberat Hippolytum,
 nec Lēthaea ualet Thēseus abrumperē cārō
 uincola Pērithoō.

(Horace, Odes 4.7)

4. Translate

*Sulla makes peace with Mithridates in order to go
 against Marius and Cinna*

Interim eo tempore Sulla etiam Dardanos, Scordiscos, Dalmatas et Maedos partim vicit, alios in fidem accepit. Sed cum legati a rege Mithridate, qui pacem petebant, venissent, non aliter se daturum Sulla esse respondit, nisi rex relictis his, quas occupauerat, ad regnum suum rediisset. Postea tamen ad colloquium ambō venerunt. Pax inter eos ordinata est, ut Sulla ad bellum civile festinans a tergo periculum non haberet. Nam, dum Sulla in Achaia atque Asia Mithridaten vincit, Marius, qui fugatus erat, et Cornelius Cinna, unus ex consulibus, bellum in Italia reparauerunt et ingressi urbem Romam nobilissimos e senatu et consulares viros interfecerunt, multos proscripserunt, ipsius Sullae domo eversa filios et uxorem ad fugam compulerunt. Universus reliquus senatus ex urbe fugiens ad Sullam in Graeciam venit orans, ut patriae subveniret.

EUTROPIUS, v. 7